EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 24.5.2023
COM(2023) 615 final

Doporučení pro

DOPORUČENÍ RADY

k národnímu programu reformem Litvy na rok 2023 a stanovisko Rady k programu stability Litvy z roku 2023

{SWD(2023) 615 final}

Doporučení pro

DOPORUČENÍ RADY

k národnímu programu reformem Litvy na rok 2023 a stanovisko Rady k programu stability Litvy z roku 2023

RADA EVROPSKÉ UNIE,

s ohledem na Smlouvu o fungování Evropské unie, a zejména na čl. 121 odst. 2 a čl. 148 odst. 4 této smlouvy,

s ohledem na nařízení Rady (ES) č. 1466/97 ze dne 7. července 1997 o posílení dohledu nad stavy rozpočtů a nad hospodářskými politikami a o posílení koordinace hospodářských politik[1], a zejména na čl. 5 odst. 2 uvedeného nařízení,

s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1176/2011 ze dne 16. listopadu 2011 o prevenci a nápravě makroekonomické nerovnováhy[2], a zejména na čl. 6 odst. 1 uvedeného nařízení,

s ohledem na doporučení Evropské komise,

s ohledem na usnesení Evropského parlamentu,

s ohledem na závěry Evropské rady,

s ohledem na stanovisko Výboru pro zaměstnanost,

s ohledem na stanovisko Hospodářského a finančního výboru,

s ohledem na stanovisko Výboru pro sociální ochranu,

s ohledem na stanovisko Výboru pro hospodářskou politiku,

vzhledem k těmto důvodům:

(1) Dne 19. února 2021 vstoupilo v platnost nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241[3], kterým byl zřízen Nástroj pro oživení a odolnost. Nástroj pro oživení a odolnost poskytuje členským státům finanční podporu na provádění reforem a investic, a přináší tedy fiskální impuls financovaný EU. V souladu s prioritami evropského semestru přispívá k hospodářskému a sociálnímu oživení a k provádění udržitelných reforem a investic, zejména za účelem podpory zelené a digitální transformace a zvýšení odolnosti ekonomik členských států. Pomáhá rovněž posílit veřejné finance, podnítit hospodářský růst a tvorbu pracovních míst ve střednědobém a dlouhodobém výhledu, zlepšit územní soudržnost v rámci EU a podpořit setrvalé provádění evropského pilíře sociálních práv. Maximální finanční příspěvek na členský stát v rámci Nástroje pro oživení a odolnost byl dne 30. června 2022 aktualizován v souladu s čl. 11 odst. 2 nařízení (EU) 2021/241.

---

1 Úř. věst. L 209, 2.8.1997, s. 1.

2 Úř. věst. L 306, 23.11.2011, s. 25.

3 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/241 ze dne 12. února 2021, kterým se zřizuje Nástroj pro oživení a odolnost (Úř. věst. L 57, 18.2.2021, s. 17).

(2) Dne 22. listopadu 2022 přijala Komise roční analýzu udržitelného růstu 2023[4], jež zahájila evropský semestr koordinace hospodářských politik pro rok 2023. Priority analýzy v rámci čtyř rozměrů konkurenceschopné udržitelnosti potvrdila 23. března 2023 Evropská rada. Dne 22. listopadu 2022 přijala Komise na základě nařízení (EU) č. 1176/2011 také zprávu mechanismu varování 2023, ve které je Litva uvedena mezi členskými státy, jež by mohly být postiženy nerovnováhami nebo by u nich takové postižení mohlo hrozit a u nichž bude zapotřebí hloubkový přezkum. Téhož dne Komise rovněž přijala stanovisko k návrhu rozpočtového plánu Litvy na rok 2023. Komise taktéž přijala doporučení pro doporučení Rady týkající se hospodářské politiky eurozóny, které Rada přijala dne 16. května 2023, jakož i návrh společné zprávy o zaměstnanosti 2023, která analyzuje provádění hlavních směrů politik zaměstnanosti a zásad evropského pilíře sociálních práv a kterou Rada přijala dne 13. března 2023.

(3) Třebaže ekonomiky EU vykazují pozoruhodnou odolnost, stále na ně negativně dopadá geopolitická situace. Evropská unie pevně stojí při Ukrajině a její agenda hospodářské a sociální politiky se zároveň zaměřuje na snižování negativního dopadu energetických otřesů na zranitelné domácnosti i podniky v krátkodobém horizontu a na pokračování dosavadní práce na zelené a digitální transformaci, podpoře udržitelného a inkluzivního růstu, ochraně makroekonomické stability a zvyšování odolnosti ve střednědobém horizontu. Silně se také soustřeďuje na zvyšování konkurenceschopnosti a produktivity EU.

(4) Dne 1. února 2023 vydala Komise sdělení *„Průmyslový plán Zelené dohody pro věk s nulovými čistými emisemi“*[5], jehož záměrem je posílit konkurenceschopnost unijního průmyslu s nulovými čistými emisemi a podpořit rychlý přechod ke klimatické neutralitě. Plán doplňuje pokračující úsilí v rámci Zelené dohody pro Evropu a plánu REPowerEU. Cílem plánu je vytvořit příznivější prostředí, aby se zvýšila unijní výrobní kapacita u technologií a produktů s nulovými čistými emisemi nezbytných ke splnění ambiciózních cílů EU v oblasti klimatu a byl zajištěn přístup k relevantním kritickým surovinám, mimo jiné prostřednictvím diverzifikovaného zajišťování zdrojů, patřičného využívání geologických zdrojů v členských státech a maximální recyklace surovin. Plán se opírá o čtyři pilíře: předvídatelné a zjednodušené právní prostředí, rychlejší přístup k financování, zlepšování dovedností a otevřený obchod pro odolné dodavatelské řetězce. Dne 16. března 2023 pak Komise vydala sdělení *„Dlouhodobá konkurenceschopnost EU: výhled po roce 2030“*[6], jež je postaveno na devíti vzájemně se posilujících stimulech a jeho cílem je vytvoření regulačního rámce, který bude podporovat růst. Sdělení vytyčuje politické priority, které se soustředí na aktivní zajišťování strukturálních zlepšení, dobře zacílených investic a regulačních opatření, aby byly EU a její členské státy v dlouhodobém výhledu konkurenceschopné. Níže uvedená doporučení pomáhají tyto priority řešit.

(5) V roce 2023 se evropský semestr pro koordinaci hospodářských politik nadále vyvíjí v souladu s prováděním Nástroje pro oživení a odolnost. Stále platí, že pro naplnění politických priorit v rámci evropského semestru je zásadně důležité plné provedení plánů pro oživení a odolnost, neboť tyto plány řeší veškerá relevantní doporučení pro jednotlivé země vydaná v posledních letech nebo jejich významnou část. Doporučení pro jednotlivé země z let 2019, 2020 a 2022 zůstávají stejně relevantní i pro plány pro

[4] COM(2022) 780 final.
[5] COM(2023) 62 final.
[6] COM(2023) 168 final.

oživení a odolnost, které byly revidovány, aktualizovány nebo pozměněny v souladu s články 14, 18 a 21 nařízení (EU) 2021/241.

(6) Nařízení o plánu REPowerEU[7] přijaté dne 27. února 2023 má za cíl rychle ukončit závislost EU na dovozu fosilních paliv z Ruska. To přispěje k energetické bezpečnosti a diverzifikaci dodávek energií v EU a povede k širšímu využívání obnovitelných zdrojů energie, k zvýšení kapacity pro ukládání energie a k zlepšení energetické účinnosti. Nařízení členským státům umožňuje doplnit do národního plánu pro oživení a odolnost novou kapitolu REPowerEU za účelem financování klíčových reforem a investic, jež pomohou dosáhnout cílů plánu REPowerEU. Zmíněné reformy a investice také pomohou zvýšit konkurenceschopnost unijního průmyslu s nulovými čistými emisemi, o které usiluje Průmyslový plán Zelené dohody pro věk s nulovými čistými emisemi, a plnit doporučení pro jednotlivé země, která souvisejí s energetikou a byla členským státům vydána v roce 2022 a případně v roce 2023. Nařízení o plánu REPowerEU zavádí novou kategorii nevratné finanční podpory, která je členským státům k dispozici na financování nových reforem a investic souvisejících s energetikou v rámci jejich plánů pro oživení a odolnost.

(7) Dne 8. března 2023 přijala Komise sdělení poskytující pokyny v oblasti fiskální politiky na rok 2024. Jeho cílem je podpořit přípravu programů stability a konvergenčních programů členských států a posílit tím koordinaci politik[8]. Komise v něm vzpomenula, že na konci roku 2023 bude deaktivována obecná úniková doložka Paktu o stabilitě a růstu. Pro roky 2023–2024 vyzvala k fiskálním politikám, které zajistí střednědobou udržitelnost dluhu a udržitelným způsobem zvýší potenciální růst. Členské státy byly vyzvány, aby ve svých programech stability a konvergenčních programech z roku 2023 nastínily, jak jejich fiskální plány zajistí dodržení referenční hodnoty pro schodek ve výši 3 % HDP a věrohodné a trvalé snížení dluhu nebo udržení dluhu na obezřetné úrovni ve střednědobém horizontu. Komise vybídla členské státy, aby postupně ukončily vnitrostátní fiskální opatření, která zavedly na ochranu domácností a podniků v souvislosti s prudkým zdražením energií, a začaly u těch nejméně cílených. Uvedla, že pokud by bylo nutné podpůrná opatření prodloužit kvůli novým energetickým tlakům, měly by je členské státy zaměřit mnohem lépe než v minulosti na zranitelné domácnosti a podniky. Fiskální doporučení budou podle Komise kvantifikovaná, diferencovaná a formulovaná na základě čistých primárních výdajů, jak je navrženo v jejím sdělení o směrech pro reformu rámce správy ekonomických záležitostí EU[9]. Na základě doporučení Komise by všechny členské státy měly i nadále chránit investice financované z vnitrostátních zdrojů a zajistit účinné využívání prostředků z Nástroje pro oživení a odolnost i z dalších fondů EU, a to zejména s ohledem na zelenou a digitální transformaci a cíle odolnosti. Komise uvedla, že v souladu se stávajícími právními předpisy navrhne Radě, aby postupy při nadměrném schodku na základě porušení referenční hodnoty schodku zahájila na jaře 2024 na základě výsledků plnění rozpočtu za rok 2023.

(8) Dne 26. dubna 2023 předložila Komise legislativní návrhy na provedení komplexní reformy pravidel EU pro správu ekonomických záležitostí. Hlavním cílem návrhů je posílit udržitelnost veřejného dluhu a podpořit udržitelný a inkluzivní růst ve všech

---

7 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/435 ze dne 27. února 2023, kterým se mění nařízení (EU) 2021/241, pokud jde o kapitoly REPowerEU v plánech pro oživení a odolnost, a nařízení (EU) č. 1303/2013, (EU) 2021/1060 a (EU) 2021/1755 a směrnice 2003/87/ES (Úř. věst. L 63, 28.2.2023, s. 1).

8 COM(2023) 141 final.

9 COM(2022) 583 final.

členských státech prostřednictvím reforem a investic. Návrhy mají za cíl poskytnout členským státům větší kontrolu nad koncipováním jejich střednědobých plánů a zároveň zavést přísnější režim prosazování, aby se zajistilo, že budou plnit závazky přijaté ve svých střednědobých fiskálně-strukturálních plánech. Cílem je dokončit legislativní činnost v roce 2023.

(9) Dne 14. května 2021 předložila Litva Komisi v souladu s čl. 18 odst. 1 nařízení (EU) 2021/241 svůj národní plán pro oživení a odolnost. Komise podle článku 19 nařízení (EU) 2021/241 posoudila relevanci, účinnost, efektivnost a ucelenost tohoto plánu v souladu s pokyny pro posuzování stanovenými v příloze V uvedeného nařízení. Dne 20. července 2021 přijala Rada rozhodnutí o schválení posouzení plánu pro oživení a odolnost Litvy[10]. Uvolnění splátek je podmíněno rozhodnutím Komise přijatým v souladu s čl. 24 odst. 5 nařízení (EU) 2021/241, že Litva uspokojivě splnila příslušné milníky a cíle stanovené v prováděcím rozhodnutí Rady. Předpokladem uspokojivého splnění je rovněž absence zvratu u dříve dosažených milníků a cílů.

(10) Dne 27. dubna 2023 předložila Litva svůj národní program reforem na rok 2023 a dne 28. dubna 2023 svůj program stability z roku 2023 v souladu s čl. 4 odst. 1 nařízení (ES) č. 1466/97. Vzhledem k jejich provázanosti byly oba programy posuzovány společně. V souladu s článkem 27 nařízení (EU) 2021/241 zohledňuje národní program reforem na rok 2023 rovněž zprávy, které Litva dvakrát ročně podává o pokroku dosaženém při plnění svého plánu pro oživení a odolnost.

(11) Dne 24. května 2023 zveřejnila Komise zprávu o Litvě[11] pro rok 2023. Posoudila pokrok, který Litva učinila při plnění příslušných doporučení, jež pro ni přijala Rada v letech 2019 až 2022, a zhodnotila, jak Litva provádí plán pro oživení a odolnost. Vycházejíc z této analýzy, zpráva o Litvě poukázala na mezery, pokud jde o výzvy, které plán pro oživení a odolnost neřeší nebo je řeší pouze částečně, a na nové a vznikající výzvy. Posoudila rovněž pokrok Litvy při provádění evropského pilíře sociálních práv a v plnění hlavních cílů EU v oblasti zaměstnanosti, dovedností a snižování chudoby, jakož i pokrok při dosahování cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje.

(12) Komise v případě Litvy provedla hloubkový přezkum podle článku 5 nařízení (EU) č. 1176/2011 a dne 24. května 2023 zveřejnila jeho výsledky[12]. Dospěla k závěru, že Litva se nepotýká s makroekonomickými nerovnováhami. Zejména slabiny související s cenovou konkurenceschopností, bilancí zahraničního obchodu a vývojem cen bytových nemovitostí se v poslední době zvýšily, ale celkově se zdá, že jsou v současné době omezené. Hospodářství bylo šokem způsobeným cenami energií silně ovlivněno a inflace rychle rostla, předpokládá se však, že konkurenceschopnost Litvy se pomalu zotavuje, neboť ceny energií klesají. Saldo běžného účtu se v roce 2022 výrazně zhoršilo v důsledku zvýšených cen dovozu energie, předpokládá se však, že se letos přiblíží rovnováze. Mírné schodky běžného účtu do budoucna neohrozí udržitelnost platební bilance vzhledem k dobré čisté investiční pozici vůči zahraničí. Nicméně pokud budou přetrvávat inflační a mzdové tlaky, mohou tyto tlaky narušit konkurenceschopnost Litvy, zejména vzhledem k tomu, že jádrová inflace je výrazně nad průměrem eurozóny. Ceny bytových nemovitostí od pandemie výrazně rostly, ale neexistují žádné důkazy o nadhodnocení a vzhledem k růstu úrokových sazeb a

[10] Prováděcí rozhodnutí Rady ze dne 20. července 2021 o schválení posouzení plánu pro oživení a odolnost Litvy (ST 10477/2021; ST 10477/2021 ADD 1).

[11] SWD(2023) 615 final.

[12] SWD(2023) 637 final.

probíhající hospodářské recesi ceny začaly klesat. Kromě toho je zadlužení domácností nízké a bankovní sektor je dobře kapitalizovaný, vysoce ziskový a vykazuje nízkou míru úvěrů se selháním. Nastavení politiky je celkově příznivé, i když určité politiky by mohly pomoci řešit rizika vyplývající ze zjištěných slabin. V tomto ohledu by byly důležité pokračující proticyklické fiskální a makroobezřetnostní politiky, které by byly v případě potřeby posíleny. Větší zaměření na podporu hospodářské soutěže na domácím trhu a politiky zaměřené na zvýšení kvality a kvantity nabídky práce by zároveň mohly pomoci regulovat tlak na ceny a jednotkové náklady práce.

(13) Na základě údajů potvrzených Eurostatem[13] se schodek veřejných financí Litvy snížil ze 1,2 % HDP v roce 2021 na 0,6 % v roce 2022, zatímco veřejný dluh klesl ze 43,7 % HDP na konci roku 2021 na 38,4 % na konci roku 2022.

(14) Na saldo veřejných financí dopadají opatření fiskální politiky, která byla přijata ke zmírnění hospodářských a sociálních důsledků růstu cen energií. V roce 2022 tato opatření snižující příjmy zahrnovala kompenzace DPH za centrální zásobování teplem pro domácnosti, zatímco tato opatření zvyšující výdaje zahrnovala zastropování sazeb za elektřinu pro spotřebitele v domácnostech a mimo domácnosti a sazeb za zemní plyn pro domácnosti a také dotace podnikům působícím v odvětvích ovlivněných vysokými cenami energií. Komise odhaduje čisté rozpočtové náklady na tato opatření v roce 2022 na 1,3 % HDP. Na saldo veřejných financí rovněž dopadají rozpočtové náklady na dočasnou ochranu vysídlených osob z Ukrajiny, které se v roce 2022 odhadují na 0,3 % HDP. Odhadované náklady na dočasná mimořádná opatření v souvislosti s onemocněním COVID-19 zároveň klesly ze 0,6 % v roce 2021 na 0,4 % HDP v roce 2022.

(15) V doporučení ze dne 18. června 2021 Rada Litvě[14] doporučila, aby v roce 2022 udržovala podpůrné nastavení fiskální politiky, včetně impulsu dodaného Nástrojem pro oživení a odolnost, a aby zachovala investice financované z vnitrostátních zdrojů. Rada Litvě rovněž doporučila, aby udržela pod kontrolou růst běžných výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů.

(16) Podle odhadů Komise bylo nastavení fiskální politiky[15] v roce 2022 utlumující a činilo 0,9 % HDP, což bylo v kontextu vysoké inflace vhodné. V souladu s doporučením Rady Litva nadále podporovala oživení investicemi, které jsou financovány z Nástroje pro oživení a odolnost. Výdaje financované z grantů v rámci Nástroje pro oživení a odolnost a z dalších fondů EU činily v roce 2022 celkem 1,1 % HDP (1,3 % HDP v roce 2021). Příspěvek investic financovaných z vnitrostátních zdrojů k nastavení fiskální politiky měl neutrální povahu[16]. V souladu s doporučením Rady proto Litva zachovala investice financované z vnitrostátních zdrojů. Zároveň příspěvek růstu primárních běžných výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů (bez započtení

---

13 Eurostat – Euroindikátory, 47/2023, 21.4.2023.

14 Doporučení Rady ze dne 18. června 2021, kterým se vydává stanovisko Rady k programu stability Litvy z roku 2021 (Úř. věst. C 304, 29.7.2021, s. 68).

15 Nastavení fiskální politiky se poměřuje jako změna primárních výdajů (bez započtení diskrečních opatření na straně příjmů), s vyloučením dočasných mimořádných opatření souvisejících s krizí COVID-19, ale se zahrnutím výdajů financovaných z nevratné podpory (grantů) v rámci Nástroje pro oživení a odolnost a dalších fondů EU, ve vztahu ke střednědobému potenciálnímu růstu. Další podrobnosti viz rámeček 1 ve fiskálních statistických tabulkách.

16 Příspěvek ostatních kapitálových výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů bude mít expanzivní povahu a bude činit 0,2 procentního bodu HDP.

nových opatření na straně příjmů) k nastavení fiskální politiky měl utlumující povahu a činil 0,9 procentního bodu. Litva proto měla růst běžných výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů dostatečně pod kontrolou.

(17) Makroekonomický scénář, z něhož vycházejí rozpočtové projekce programu stability, je realistický. Vláda předpokládá, že reálný HDP vzroste v roce 2023 o 0,5 % a v roce 2024 o 3,0 %. Pro srovnání, jarní prognóza Komise z roku 2023 předpokládá stejný růst reálného HDP ve výši 0,5 % v roce 2023 a nižší růst reálného HDP ve výši 2,7 % v roce 2024, a to zejména v důsledku relativně pomalejšího předpokládaného růstu spotřeby a investic v roce 2024.

(18) Ve svém programu stability z roku 2023 vláda očekává, že poměr schodku veřejných financí stoupne v roce 2023 na 2,2 % HDP. Nárůst v roce 2023 odráží zejména opatření zvyšující výdaje, jejichž cílem je podpořit domácnosti s nižšími příjmy (jako je zvýšení sociálních dávek a důchodů), jakož i odhadované nižší příjmy z daní a příspěvků na sociální zabezpečení (jako podíl na HDP). Poměr veřejného dluhu k HDP by se měl podle projekcí v programu snížit ze 38,4 % na konci roku 2022 na 37,8 % na konci roku 2023. Jarní prognóza Komise z roku 2023 předpokládá v roce 2023 schodek veřejných financí ve výši 1,7 % HDP. To je méně než schodek předpovídaný v programu stability, zejména kvůli vyšší prognóze příjmů z příspěvků na sociální zabezpečení a mírně nižší prognóze veřejných výdajů na mezispotřebu a investice. Jarní prognóza Komise z roku 2023 očekává nižší poměr veřejného dluhu k HDP, a to ve výši 37,1 % na konci roku 2023. Rozdíl je způsoben nižším předpokládaným schodkem veřejných financí.

(19) Očekává se, že na saldo veřejných financí budou v roce 2023 nadále dopadat opatření přijatá ke zmírnění hospodářských a sociálních důsledků růstu cen energií. Sestávají z opatření prodloužených z roku 2022 (zejména zastropování sazeb za elektřinu a zemní plyn pro spotřebitele v domácnostech a mimo domácnosti). V jarní prognóze Komise z roku 2023 se předpokládá, že čisté rozpočtové náklady na podpůrná opatření budou v roce 2023 činit 0,7 % HDP[17]. Zdá se, že opatření v roce 2023 nejsou zaměřena na nejzranitelnější domácnosti nebo podniky a nezachovávají cenový signál ke snížení poptávky po energii a zvýšení energetické účinnosti. V důsledku toho se při posuzování souladu s doporučením pro rok 2023 nezohledňují žádná cílená podpůrná opatření. Rozpočtové náklady na dočasnou ochranu vysídlených osob z Ukrajiny by měly ve srovnání s rokem 2023 zůstat stabilní a činit 0,3 % HDP.

(20) Dne 12. července 2022 Rada doporučila[18] Litvě přijmout opatření, kterými by v roce 2023 zajistila, aby byl růst primárních běžných výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů v souladu s celkově neutrálním nastavením fiskální politiky[19], a brala přitom v potaz pokračující dočasnou a cílenou podporu domácností a podniků, které jsou nejzranitelnější vůči prudkým nárůstům cen energií, a osob prchajících z Ukrajiny. Litva by se měla připravit na přizpůsobování běžných výdajů vyvíjející se situaci. Litvě bylo též doporučeno rozšířit veřejné investice do zelené a digitální transformace a energetické bezpečnosti při zohlednění iniciativy REPowerEU, a to i s využitím Nástroje pro oživení a odolnost a dalších fondů Unie.

---

17 Číselné údaje představují výši ročních rozpočtových nákladů na opatření, mimo jiné v oblasti běžných příjmů a výdajů a – je-li to relevantní – kapitálových výdajů.

18 Doporučení Rady ze dne 12. července 2022 k národnímu programu reformem Litvy na rok 2022 a stanovisko Rady k programu stability Litvy z roku 2022 (*Úř. věst. C 334, 1.9.2022, s. 120)*.

19 Podle jarní prognózy Komise z roku 2023 se střednědobý (desetiletý průměrný) růst potenciálního produktu Litvy, který se používá k měření nastavení fiskální politiky, odhaduje na 14,0 % v nominálním vyjádření.

(21) V jarní prognóze Komise z roku 2023 se předpokládá, že nastavení fiskální politiky bude v roce 2023 v kontextu vysoké inflace expanzivní (–0,8 % HDP). To navazuje na utlumující nastavení fiskální politiky v roce 2022 (+0,9 % HDP). Předpokládá se, že příspěvek růstu primárních běžných výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů (bez započtení diskrečních opatření na straně příjmů) k nastavení fiskální politiky bude mít v roce 2023 utlumující povahu a bude činit 0,4 % HDP. Celkově lze říci, že předpokládaný růst primárních běžných výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů je v souladu s doporučením Rady. Předpokládá se, že výdaje financované z grantů v rámci Nástroje pro oživení a odolnost a z dalších fondů EU budou v roce 2023 činit 2,0 % HDP, zatímco u příspěvku investic financovaných z vnitrostátních zdrojů k nastavení fiskální politiky se předpokládá, že bude mít expanzivní povahu a bude činit 0,1 procentního bodu[20]. Litva proto plánuje, že bude financovat dodatečné investice prostřednictvím Nástroje pro oživení a odolnost a dalších fondů EU a předpokládá se, že zachová investice financované z vnitrostátních zdrojů. Litva plánuje financovat veřejné investice do zelené a digitální transformace a energetické bezpečnosti, jako jsou investice do rozvoje místních obnovitelných zdrojů energie a zařízení infrastruktury pro skladování elektřiny, což usnadní její úsilí o odpojení od elektrizační soustavy, která funguje synchronizovaně s ruskými a běloruskými soustavami. Tyto investiční projekty jsou částečně financovány z Nástroje pro oživení a odolnost a z dalších fondů EU.

(22) Podle programu stability by měl schodek veřejných financí v roce 2024 klesnout na 1,7 % HDP. Pokles v roce 2024 odráží zejména postupné ukončování opatření přijatých ke zmírnění hospodářských a sociálních důsledků růstu cen energií. Poměr veřejného dluhu k HDP by měl podle projekcí v programu na konci roku 2024 klesnout na 37,7 %. Jarní prognóza Komise z roku 2023 předpokládá na základě politických opatření známých ke dni její uzávěrky schodek veřejných financí ve výši 1,4 % HDP v roce 2024. To je méně než schodek předpovídaný v programu, a to zejména v důsledku nižších veřejných výdajů na mezispotřebu a silnějšího nominálního HDP. Jarní prognóza Komise z roku 2023 očekává nižší poměr veřejného dluhu k HDP, a to ve výši 36,6 % na konci roku 2024.

(23) Program stability předpokládá v roce 2024 postupné ukončení většiny podpůrných opatření v oblasti energetiky. Postupné ukončení téměř všech opatření v oblasti energetiky předpokládá i Komise (čisté náklady ve výši 0,1 % HDP v roce 2024). Tyto odhady vycházejí z předpokladu, že nedojde k opětovnému zvýšení cen energií.

(24) Litva plánuje v rámci programu splnit střednědobý rozpočtový cíl – strukturální rozpočtové saldo ve výši –1,0 % HDP[21] – v roce 2023 a zachovat jej po celou zbývající část programového období. Na základě jarní prognózy Komise z roku 2023 se očekává strukturální saldo ve výši –0,6 % HDP v roce 2023 a –0,3 % HDP v roce 2024, což je nad úrovní střednědobého rozpočtového cíle. Obezřetná fiskální politika v roce 2024 také přispěje ke snížení jádrové inflace, která je výrazně nad průměrem eurozóny a která by v případě přetrvávání mohla vést ke ztrátě konkurenceschopnosti.

---

[20] Předpokládá se, že příspěvek ostatních kapitálových výdajů financovaných z vnitrostátních zdrojů bude mít expanzivní povahu a dosáhne 0,2 procentního bodu HDP.

[21] Strukturální saldo (cyklicky očištěné saldo bez vlivu jednorázových a dočasných opatření) přepočtené Komisí za použití společně dohodnuté metodiky naznačuje strukturální schodek ve výši 0,6 % HDP v roce 2023 a ve výši 0,2 % v roce 2024.

(25) Za předpokladu nezměněné politiky jarní prognóza Komise z roku 2023 předpokládá, že čisté primární výdaje financované z vnitrostátních zdrojů v roce 2024 porostou o 2,7 %.

(26) Podle programu se očekává, že veřejné investice se sníží z 4,0 % HDP v roce 2023 na 3,9 % HDP v roce 2024. Nižší investice odrážejí nižší investice financované z vnitrostátních zdrojů a investice financované EU.

(27) Program stability nastiňuje střednědobý fiskální vývoj do roku 2026. Podle programu by měl schodek veřejných financí postupně klesat na 1,4 % HDP v roce 2025 a na 0,9 % do roku 2026. Očekává se tedy, že schodek veřejných financí zůstane v horizontu programu pod úrovní 3 % HDP. Poměr veřejného dluhu k HDP by se měl podle projekcí v programu zvýšit ze 37,7 % na konci roku 2024 na 38,6 % do konce roku 2026.

(28) Příjmy Litvy z daní v poměru k HDP jsou výrazně pod průměrem EU, což omezuje financování veřejných výdajů na zdravotní péči, sociální ochranu a všeobecné veřejné služby. Výpadek příjmů z DPH (rozdíl mezi očekávanými příjmy z DPH a vybranou částkou) je stále jedním z nejvyšších v EU, i když předběžné odhady ukazují, že se v roce 2021 možná výrazně snížil. V roce 2021 činily příjmy z daní z nemovitostí, které patří mezi daně nejméně poškozující růst, pouze 0,3 % HDP, což je přibližně sedmkrát méně než průměr EU. Částka daní z příjmu právnických osob (jako podíl na HDP) vybraná v Litvě dosahuje pouze poloviny průměru EU a Litva měla jedny z nejnižších daní z dopravy v EU a je jedním z mála členských států bez roční daně z osobních automobilů. Veřejné výdaje na sociální ochranu se v letech 2015–2021 zvýšily, stále však jsou výrazně pod průměrem EU. To se promítá do relativně nízké úrovně a omezeného pokrytí sociálních dávek, přičemž starobní důchody patří k nejnižším v EU v poměru k příjmům ze zaměstnání. Výdaje na všeobecné veřejné služby jsou obzvláště nízké a dosahují zhruba poloviny finančních prostředků (v procentech HDP), než je průměr EU. Nedostatečné finanční zdroje na zdravotní péči mají za následek dlouhé čekací doby a vysokou míru neuspokojených potřeb zdravotní péče, vysoké doplatky ze strany pacientů a neschopnost nabídnout zdravotníkům konkurenceschopné platy. V letech 2021–2023 zavedla Litva několik významných trvalých výdajových opatření (jako je zvýšení mezd ve veřejném sektoru, důchodů a dalších sociálních dávek), která nejsou doprovázena odpovídajícími opatřeními na straně financování, což by mohlo v dlouhodobém horizontu představovat riziko pro udržitelnost veřejných financí Litvy.

(29) V souladu s čl. 19 odst. 3 písm. b) a s přílohou V kritériem 2.2 nařízení (EU) 2021/241 zahrnuje plán pro oživení a odolnost rozsáhlý soubor vzájemně se posilujících reforem a investic, které mají být provedeny do roku 2026. Plán pro oživení a odolnost Litvy zatím dospěl do pokročilé fáze provádění. Dne 30. listopadu 2022 předložila Litva první žádost o platbu a Komise přijala kladné stanovisko ke 31 ze 33 milníků pokrývajících šest ze sedmi složek plánu, zatímco dva milníky související s daňovými reformami byly vyhodnoceny jako neuspokojivě splněné. Komise proto aktivovala postup „pozastavení plateb“, což Litvě poskytuje další čas na splnění těchto milníků, zatímco obdrží částečnou platbu ve výši 542,3 milionu EUR (bez předběžného financování) spojenou s milníky, které byly uspokojivě splněny. V důsledku objektivních okolností souvisejících se zvýšením cen energií a stavebních materiálů a omezení dodavatelského řetězce v důsledku ruské agrese vůči Ukrajině má Litva v úmyslu předložit změny plánu, jakož i kapitolu REPowerEU s cílem urychlit dekarbonizaci ekonomiky a snížit závislost na fosilních palivech. V souladu s čl. 14 odst. 6 nařízení (EU) 2021/241 vyjádřila Litva dne 30. března 2023 svůj záměr

požádat o dodatečnou úvěrovou podporu v rámci Nástroje pro oživení a odolnost ve výši 1 800 000 000 EUR. Rychlé začlenění nové kapitoly REPowerEU do plánu pro oživení a odolnost umožní financovat další reformy a investice na podporu strategických cílů Litvy v oblasti energetiky a zelené transformace. Pro úspěšné provádění plánu pro oživení a odolnost i dalších hospodářských politik a politik zaměstnanosti, které jdou nad rámec plánu, je i nadále důležité systematické a účinné zapojování místních a regionálních orgánů, sociálních partnerů a dalších příslušných zúčastněných stran, aby měla celková politická agenda širokou podporu.

(30) Všechny programové dokumenty Litvy v rámci politiky soudržnosti schválila Komise v roce 2022. Rychlé provádění programů v rámci politiky soudržnosti komplementárně k plánu pro oživení a odolnost a v synergii s ním, včetně kapitoly REPowerEU, má v Litvě zásadní význam pro dosažení zelené a digitální transformace, zvýšení hospodářské a sociální odolnosti a zajištění vyváženého územního rozvoje.

(31) Kromě hospodářských a sociálních výzev, jimiž se zabývá plán pro oživení a odolnost, čelí Litva řadě dalších výzev v souvislosti se zdravotním systémem, sociálními službami a sociálním bydlením, energetikou a zelenou transformací.

(32) V oblasti zdraví Litva vykazuje jednu z nejnižších hodnot střední délky života v EU. Míra úmrtnosti na léčitelné příčiny a příčiny, kterým lze předejít, zůstává v Litvě ve srovnání s průměrem EU vysoká. Litva má vysokou míru hospitalizací, kterým lze předejít, a nejvyšší úmrtnost související se sebevraždami v EU. To zdůrazňuje nutnost zlepšit účinnost zdravotní péče a potřebu většího množství preventivních opatření v litevském přístupu ke zdravotní péči. Problémy ve zdravotnictví jsou zhoršovány nedostatkem pracovních sil, nesouladem mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi a nerovnoměrným rozložením zdravotnických pracovníků, což omezuje přístup k primární zdravotní péči a její poskytování. Litevský plán pro oživení a odolnost zahrnuje významná opatření, jako je reforma, která přinese transformaci nemocniční sítě a záchranných zdravotnických služeb, jakož i investice do modernizace zdravotnických zařízení a budování infrastruktury pro klastrová střediska pro infekční onemocnění. Očekává se, že jakmile budou tato opatření provedena, pomohou řešit některé klíčové výzvy. Kromě opatření obsažených v plánu pro oživení a odolnost je však zapotřebí dalšího úsilí k posílení primární péče a rozšíření preventivní péče, včetně zvýšení odolnosti systému zdravotní péče.

(33) Plánování a poskytování sociálních služeb brání nedostatečné zapojení nevládních organizací ze strany obcí a neúčinné začlenění sociální pomoci a odborné přípravy do aktivních politik na trhu práce, zejména pokud jde o nezaměstnané. Litva dosáhla určitého pokroku tím, že v některých obcích dokončila pilotní projekty týkající se poskytování integrovaných služeb nezaměstnaným, a všem obcím bylo vydáno doporučení, aby od roku 2023 uplatňovaly metodiku těchto projektů na své programy na podporu zaměstnanosti. I když se jedná o krok správným směrem, jeho skutečný dopad se teprve projeví a je třeba vyvinout další úsilí. Plán pro oživení a odolnost zahrnuje důležitá opatření, jako je reforma systému minimálního příjmu a systému daňových zvýhodnění, spolu se zvýšením krytí pojištění v nezaměstnanosti. Očekává se, že opatření, jakmile budou zavedena, pomohou řešit některé z klíčových problémů v oblasti sociální ochrany. Kromě opatření obsažených v plánu je však ke zlepšení plánování a poskytování sociálních služeb zapotřebí dalšího úsilí.

(34) Přístup k sociálnímu bydlení je v Litvě omezený. Na konci roku 2022 čekalo na sociální bydlení přibližně 9 700 rodin (téměř 19 000 osob), přičemž průměrná čekací doba činila 5,85 roku. Celková kvalita sociálního bydlení je i nadále nízká. Ačkoli

Litva přijala některá reformní opatření v oblasti sociálního bydlení, včetně zavedení práva upřednostnit neúplné rodiny s jedním rodičem, zvýšení příjmových a majetkových limitů při posuzování způsobilosti a doplnění zvláštních ustanovení v případě vnitrostátní mimořádné situace nebo karantény, v současné době chybí celková strategie řešení tohoto chronického nedostatku a zvýšení kvality sociálního bydlení.

(35) Po ruské invazi na Ukrajinu Litva úspěšně ukončila dovoz plynu, ropy, elektřiny a uhlí z Ruska tím, že přesměrovala dovoz energie prostřednictvím terminálu pro zkapalněný zemní plyn (LNG) v Klaipėdě, ropného terminálu v Būtingė, nového plynárenského propojení s Polskem, lepšího propojení s Lotyšskem a stávajících propojení elektroenergetických soustav s Polskem, Lotyšskem a Švédskem. Spotřeba zemního plynu v Litvě klesla v období od srpna 2022 do března 2023 o 41 % ve srovnání s průměrnou spotřebou plynu za stejné období v předchozích pěti letech, což je nad rámec cíle snížení o 15 %, zejména v důsledku poklesu poptávky po plynu ze strany chemického průmyslu kvůli prudkému nárůstu cen energií. Litva by ve svém úsilí o dočasné snížení poptávky po plynu mohla pokračovat až do 31. března 2024[22]. Avšak pokud jde o dodávky energie, Litva je i nadále vysoce závislá na dovozu. Dováží přibližně dvě třetiny své hrubé potřeby elektřiny a téměř veškerou svou ropu a plyn. Ropa a zemní plyn navíc tvoří tři čtvrtiny skladby zdrojů energie v zemi.

(36) Vysoká poptávka po energii je způsobena rozsáhlou a zastaralou dopravní flotilou a nedostatečně využívanou veřejnou dopravou a železnicí, velkým množstvím energeticky neúčinných budov a vysoce energeticky náročnými průmyslovými odvětvími. Průmysl představoval 58 % celkové spotřeby plynu v Litvě před energetickou krizí. Celkovou závislost Litvy na dovozu energie by zmenšilo další úsilí o snížení energetické náročnosti v uvedených odvětvích a podpora průmyslové transformace, včetně inovativních výrobních postupů, a další podpora využívání obnovitelných zdrojů energie. Pobídky k výběru méně znečišťujících vozidel jsou v Litvě i nadále slabé, zatímco systém veřejné dopravy je roztříštěný a trpí nedostatečnou koordinací. Podpora méně znečišťujících dopravních prostředků proto zůstává prioritou. Zároveň míra renovací vícebytových budov zůstává příliš nízká na to, aby bylo v tomto odvětví možné do roku 2050 dosáhnout cílů klimatické neutrality. To ukazuje, že je třeba zlepšit postupy a pobídky k renovaci a podpořit schopnost soukromého sektoru realizovat renovační projekty. Litva patří k zemím s nejhoršími výsledky v EU, pokud jde o energetickou chudobu, která by se mohla ještě dále zhoršit v případě, že dojde k dalšímu trvalému růstu cen energií a bude pokračovat pomalé tempo renovací.

(37) Litevská elektrická rozvodná síť, stejně jako síť ostatních pobaltských členských států, zůstává ohrožena, neboť je synchronizována s elektrizační soustavou BRELL. Pokračuje regionální synchronizace elektrizační soustavy se zbytkem EU, stále je však potřeba ji dokončit (očekává se, že bude dokončena do roku 2025). Za tímto účelem je nezbytná spolupráce s Lotyšskem a Estonskem. Litva zvyšuje domácí výrobu energie. Podnikla kroky ke zjednodušení povolovacích postupů a k podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie, což vedlo k velkému zvýšení výrobní kapacity solární a větrné energie v období 2020–2021. Pokud však má Litva dostát cílům balíčku „Fit for 55“, je nezbytné dále zvýšit ambice, pokud jde o snižování emisí skleníkových plynů a zvyšování cílů v oblasti obnovitelných zdrojů energie a energetické účinnosti.

[22] Nařízení Rady (EU) 2022/1369 a nařízení Rady (EU) 2023/706.

(38) Nedostatek pracovních sil a dovedností v odvětvích a povoláních, která jsou klíčová pro zelenou transformaci, včetně výroby, zavádění a udržování technologií s nulovými čistými emisemi, brzdí přechod na hospodářství s nulovými čistými emisemi. Aby se snížil nedostatek dovedností a podpořilo se začlenění a přerozdělení pracovních sil, jsou zásadně důležité vysoce kvalitní systémy vzdělávání a odborné přípravy, které budou reagovat na měnící se potřeby trhu práce, a cílená opatření pro prohlubování dovedností a změny kvalifikace. Pro zapojení nevyužívané pracovní síly, která je v nabídce, je zapotřebí, aby tato opatření byla přístupná, zejména pro jednotlivce a v odvětvích a regionech, jichž se zelená transformace dotýká nejvíce. Od roku 2015 se míra volných pracovních míst zvýšila ve většině klíčových odvětví, jako je stavebnictví (z 0,8 % na 1,5 % v roce 2021) a zpracovatelský průmysl (z 1,4 % na 1,8 % v roce 2021). V roce 2021 však byla míra v obou odvětvích stále pod průměrem EU, který činí 3,6 % a 1,9 %. V posledních letech byl v Litvě hlášen nedostatek pracovních sil u 28 povolání, která v rámci zelené transformace vyžadují specifické dovednosti nebo znalosti. Jako jeden z faktorů omezujících výrobu v průmyslu a ve stavebnictví byl v roce 2022 zejména uváděn nedostatek pracovních sil.

(39) Na základě posouzení Komise přezkoumala Rada program stability Litvy z roku 2023 a její stanovisko[23] je promítnuto do níže uvedeného doporučení č. 1.

(40) Vzhledem k úzké provázanosti ekonomik členských států eurozóny a jejich kolektivnímu příspěvku k fungování hospodářské a měnové unie Rada doporučila, aby členské státy eurozóny, mimo jiné prostřednictvím svých plánů pro oživení a odolnost, i) zachovaly udržitelnost dluhu a upustily od široce pojaté podpory agregátní poptávky v roce 2023, lépe zacílily fiskální opatření přijatá ke zmírnění dopadu vysokých cen energií a zvážily vhodné způsoby ukončení podpory, až tlak na ceny energií poklesne; ii) udržely vysokou úroveň veřejných investic a podporovaly soukromé investice s cílem napomoci zelené a digitální transformaci; iii) podporovaly takový vývoj mezd, který zmírní ztrátu kupní síly, a zároveň omezovaly sekundární dopady na inflaci, dále zlepšovaly aktivní politiky na trhu práce a řešily nedostatek kvalifikovaných pracovníků; iv) zlepšily podnikatelské prostředí a zajistily, aby energetická podpora pro podniky byla nákladově efektivní, dočasná a zaměřená na životaschopné podniky a zachovávala pobídky pro zelenou transformaci, a v) zachovaly makrofinanční stabilitu, sledovaly rizika a současně pokračovaly v práci na dokončení bankovní unie. K provedení prvního, druhého a třetího doporučení pro eurozónu přispívají v případě Litvy doporučení č. 1, 2, 3 a 4,

DOPORUČUJE Litvě v období 2023–2024:

1. Ukončit podpůrná opatření v oblasti energetiky, která byla v platnosti do konce roku 2023. Pokud by obnovení růstu cen energií vyžadovalo podpůrná opatření, zajistit, aby tato opatření byla zaměřena na ochranu zranitelných domácností a podniků a aby byla fiskálně dostupná, a zachovat pobídky k úsporám energie.

   Při zachování zdravé fiskální pozice v roce 2024 zachovat veřejné investice financované z vnitrostátních zdrojů a zajistit účinné čerpání grantů v rámci Nástroje pro oživení a odolnost a dalších fondů EU, zejména s cílem podpořit zelenou a digitální transformaci. V období po roce 2024 pokračovat v provádění investic a reforem vedoucích k vyššímu udržitelnému růstu a zachovat obezřetnou střednědobou fiskální pozici.

[23] Podle čl. 5 odst. 2 a čl. 9 odst. 2 nařízení Rady (ES) č. 1466/97.

Posílit přiměřenost zdravotní péče a sociální ochrany a zlepšit všeobecné veřejné služby.

2. Pokračovat v soustavném provádění jejího plánu pro oživení a odolnost a urychleně dokončit kapitolu REPowerEU s cílem urychleně zahájit její provádění. Pokračovat v urychleném provádění programů v rámci politiky soudržnosti komplementárně k plánu pro oživení a odolnost a v synergii s ním.

3. Posílit primární péči a rozšířit preventivní péči, mimo jiné s cílem zvýšit odolnost systému zdravotní péče. Zlepšit plánování a poskytování sociálních služeb. Zlepšit přístup k sociálnímu bydlení a jeho kvalitu.

4. Dále snižovat závislost na fosilních palivech a dovážené energii urychlením zavádění obnovitelných zdrojů energie, zejména zajištěním dostatečné kapacity sítě a přístupu k ní, zajištěním transformace a dekarbonizace průmyslové výroby, větším využíváním veřejné a udržitelné dopravy a zvýšením energetické účinnosti budov, a to i za účelem snížení energetické chudoby. Zajistit dostatečnou kapacitu propojení elektroenergetických soustav pro zvýšení bezpečnosti dodávek a pokračovat ve včasné synchronizaci s elektrizační soustavou EU. Zintenzivnit politické úsilí zaměřené na poskytování a získávání dovedností potřebných pro zelenou transformaci.

V Bruselu dne

Za Radu
předseda/předsedkyně